

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS

(kolmas koda laiendatud koosseisus)

3. juuni 1999

Riigiabi – avalik-õiguslik teleringhääling – Kaebus – Tegevusetushagi – Komisjoni kohustus viia läbi uurimine – Tähtajad – Artikli 88 lõike 2 (endise artikli 93 lõige 2) kohane menetlus – Tõsised raskused – EÜ artikkel 81 (endine artikkel 85) – Märgekirja saatmine – Seisukoha määratlemine – EÜ artikkel 86 (endine artikkel 90) – Hagi vastuvõetavus

Kohtuasjas T-17/96,

Télévision Française 1 SA (TF1), Prantsuse õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Pariis, esindajad advokaadid Georges Vandersanden, Jean-Paul Hordies ja Agnès Maqua, Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Fiduciaire Myson SARL, 30 rue de Cessange,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigusnõunik Gérard Rozet ja õigustalituse ametnik Klaus Wiedner, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

keda toetab:

Prantsuse Vabariik, esindaja: välisministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja Catherine de Salins ja välisasjade sekretär Philippe Martinet ning Frédéric Million, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Prantsusmaa suursaatkond, 8 B boulevard Joseph II,

menetlusse astuja,

mille esemeks on EÜ asutamislepingu artikli 175 (nüüd EÜ artikkel 232) alusel nõue tuvastada, et komisjon ei täitnud oma asutamislepingust tulenevaid kohustusi, kui ta jättis esitamata oma seisukoha hageja poolt Prantsuse Vabariigi vastu esitatud kaebuse kohta, mis käsitles avalik-õiguslike teleringhäälingukanalite France 2 ja France 3 (France-Télévision) rahastamise meetodite kokkusobivust EÜ asutamislepingu artikliga 85 (nüüd EÜ artikkel 81), artikli 90 lõikega 1 (nüüd EÜ artikli 86 lõige 1) ja artikliga 92 (muudetuna EÜ artikkel 87), ning teise võimalusena EÜ asutamislepingu artikli 173 (muudetuna EÜ artikkel 230) alusel nõue tühistada vaidlustatud otsus hageja kaebuse tagasi lükkamise kohta, mis on esitatud komisjoni 11. detsembri 1995. aasta kirjas,

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (kolmas koda laiendatud
koosseisus)

koosseisus: president M. Jaeger, kohtunikud K. Lenaerts, V. Tiili, J. Azizi ja P. Mengozzi,

kohtusekretär: H. Jung,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. novembri 1998. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Taust

- 1 Kuni 1982. aastani oli teleringhääling Prantsusmaal riigimonopoli käes. Alates sellest ajast on toimunud selle järkjärguline vabastamine ning praegu tegutseb Prantsusmaal teleringhäälingus nii avalik-õiguslik sektor avalik-õiguslike ringhäälingu kanalitega France 2 ja France 3 (mis koos moodustavad France-Télévisioni kontserni, edaspidi „France-Télévision”) kui ka mitmed eraõiguslikud teleettevõtted.
- 2 Sellal kui erasektori teleringhäälingut rahastatakse üksnes reklaamitulust (reklaamist selle sõna otseses tähenduses, programmide sponsorigest ja otsepakkumistest), saavad avalik-õiguslikud ringhäälingukanalid mitte üksnes reklaamitulu, vaid ka eri vormis riigipoolset rahastamist (osa litsentsitasude tulust, teatavad eelarveeraldised, toetused jne).
- 3 10. märtsil 1993. aastal esitas hageja, s.o Télévision Française 1 SA (edaspidi „TF1”) komisjonile kaebuse France-Télévisioni kanalite rahastamisel ja käitamisel kasutatavate meetodite kohta. On ilmne, et selles kaebuses osutati selgelt EÜ asutamislepingu artikli 85 (nüüd EÜ artikkel 81), artikli 90 lõike 1 (nüüd artikli 86 lõige 1) ja artikli 92 (muudetuna EÜ artikkel 87) rikkumisele.
- 4 16. juulil 1993. aastal saatis komisjon hagejale teabenõude, millele hageja vastas 30. septembril 1993.
- 5 5. juulil 1995. aastal teatas komisjoni liige Van Miert hagejale, et komisjonile on esitatud seoses teiste liikmesriikidega teisi sarnaseid kaebusi, milles kõigis on tõstatatud üldine küsimus avaliku teenindamisega seotud televisiooni rahastamise kohta. Seega lasi komisjon viia läbi uuringu, mis hõlmas kahtteist tollast Euroopa Liidu liikmesriiki. Metoodiliste keerukuste ja uuringu põhjalikkuse tõttu ei olnud uuring veel valmis, kuigi selle esimesi tulemusi oodati enne 1995. aasta suve. Siiski oli võimatu määrata täpselt kindlaks, millal aruanne rakendatakse. Lisaks kutsus komisjon hagejat üles saatma talle kõik tõendid, mis näitavad, et France-Télévisioni saadud riigiabi on selgelt ebarproportsionaalne tema avaliku teenindamise kohustusega.
- 6 3. oktoobri 1995. aasta kirjaga teatas hageja komisjonile, et Prantsusmaal on avalik-õiguslikele kanalitele antud riigiabi eesmärk tahtlikult moonutada

konkurentsi nende kanalite ja eraõiguslike kanalite vahel. Hageja rõhutas, et ta ei saa oodata mitu aastat ning palus seega ametlikult komisjonil ja, kuna see oli vajalik, esitas talle 10. märtsi 1993. aasta ametliku teatise, et „määratleda oma seisukoht ja tegutseda kaebuses esitatud väidete suhtes”.

- 7 11. detsembril 1995. aastal saatis kostja hagejale kirja, milles väideti järgmist: „Enne 1. jaanuari 1995 Euroopa Liidu liikmeteks olnud kaheteistkümnes riigis läbiviidud avalik-õigusliku televisiooni rahastamise uuringu tulemuste alusel saatsime 21. novembril 1995. aastal Prantsuse ametiasutustele kirja, milles esitasime mitu küsimust, mille vastused võimaldavad meil võtta vastu otsus seoses meetmetega, mis tuleb võtta teie kaebuse suhtes. Hoiame teid kursis selles küsimuses toimunud edusammudega ning vajaduse korral pöördume teie poole lisateabe saamiseks.”

Menetlus

- 8 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 2. veebruaril 1996. aastal saabunud hagiavaldusega esitas TF1 käesoleva hagi.
- 9 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 4. juulil 1996. aastal saabunud avaldusega palus Prantsuse Vabariik luba astuda menetlusse kostja nõuete toetuseks. 17. septembri 1996. aasta määrusega andis viienda, laiendatud koja esimees loa astuda menetlusse.
- 10 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 2. juunil 1997. aastal saabunud kirjaga esitas komisjon Esimese Astme Kohtule koopia 15. mai 1997. aasta kirjast, mis oli saadetud hagejale kooskõlas komisjoni 25. juuli 1963. aasta määruse nr 99/63/EMÜ (nõukogu määruse nr 17 artikli 19 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud ärakuulamiste kohta, EÜT 1963, 127, lk 2268, edaspidi „määrus nr 99/63”) artikliga 6 ning milles ta teavitas hagejat sellest, et tema valduses oleva teabe alusel ei saa ta hageja kaebust toetada, kuivõrd selles väideti, et on rikutud EÜ asutamislepingu artikleid 85 ja 86 (nüüd EÜ artikkel 82). Komisjon palus hagejal esitada oma märkused kahe kuu jooksul alates 15. maist 1997, lisades, et olles uurinud asutamislepingu artikli 90 väidetavat rikkumist, ei ole ta suutnud teha kindlaks, et kaebuse aluseks olevad küsimused tähendavad rikkumist.
- 11 Pidades silmas 15. mai 1997. aasta kirja, kutsus Esimese Astme Kohtu kohtusekretär 17. juuni 1997. aasta kirjaga pooli üles esitama märkused ülejäänud menetluse kohta ja selle kohta, kas Esimese Astme Kohtu otsus on endiselt vajalik. Kostja, hageja ja menetlusse astuja vastasid sellele üleskutsele vastavalt 2., 17. ja 18. juulil 1998. aastal.
- 12 Esimese Astme Kohtu 21. septembri 1998. aasta otsusega nimetati ettekandja-kohtunik Esimese Astme Kohtu kolmandale, laiendatud kojale, kellele kohtuasi seetõttu suunati.
- 13 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (kolmas koda laiendatud koosseisus) avada suulise menetluse ilma eelnevate uurimistoiminguteta.

- 14 Pooled esitasid suulised argumendid ja vastasid Esimese Astme Kohtu poolt neile esitatud küsimustele 24. novembri 1998. aasta kohtuistungil.

Poolte nõuded

- 15 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:
- tuvastada, et komisjon jättis tegutsemata, kui ta ei esitanud oma seisukohta kahe kuu jooksul pärast hageja 3. oktoobri 1995. aasta märgukirja;
 - nõuda komisjoni tegutsemist kaebuse kohta otsuse vastu võtmisega;
 - teise võimalusena tühistada komisjoni poolt 11. detsembril 1995. aastal määratletud seisukoht;
 - mõista kõik kohtukulud välja komisjonilt.

- 16 Kostja palub Esimese Astme Kohtul:
- tunnistada tegevusetushagi vastuvõetamatuks või teise võimalusena põhjendamatuks;
 - tunnistada teise võimalusena esitatud tühistamisinõue vastuvõetamatuks;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.

- 17 Prantsuse Vabariik, kes on menetlusse astuja, toetab komisjoni nõudeid.

Tegevusetushagi

Vastuvõetavus

Hagi vastuvõetavus seoses sellega, et komisjon ei tegutsenud EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaselt

- Kostja väited ja argumendid
- 18 Esiteks väidab komisjon, et hagiavaldus on vastuvõetamatu niivõrd, kuivõrd selles väidetakse, et ta jättis täitmata oma väidetava kohustuse algatada EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 2) sätestatud menetlus, kuna hagejal ei ole kaebeõigust. Ta väidab, et otsus, mis tal palutakse vastu võtta pärast seda, kui ta on kontrollinud väidetavalt riigiabi moodustava meetme kokkusobivust ühisturu põhimõtetega, tuleb adresseerida juhul, kui tehakse kindlaks, et kõnealune meede on tegelikult riigiabi EÜ asutamislepingu artiklite 92 ja 93 tähenduses, Prantsuse Vabariigile. Hageja ei saa olla sellise otsuse adressaat ning ta ei saa seega esitada hagiavaldust selle kohta, et tuvastataks, et komisjon on väidetavalt jätnud vastu võtmata meetme, mille adressaat hageja ei oleks.
- 19 Komisjon väidab, et menetluseeskirju, mida kohaldatakse asutamislepingu artiklite 85 ja 86 kontekstis, ei saa käsitleda sarnasena asutamislepingu artiklite 92 ja 93

suhtes kohaldatavatega, kuna konkurentsieeskirjadega, mis keskenduvad ettevõtete tegevusele, antakse kaebuse esitajatele otsustav roll, samal ajal kui riigiabi valdkonnas on põhiline pool, kellega komisjon peab tegelema, liikmesriik, kelle tegevus on vaidlustatud.

- 20 Sellegipoolest kinnitab komisjon asjaolu, et asutamislepinguga nähakse ette roll kolmandatele isikutele, kellel on huvi komisjoni ja asjaomase liikmesriigi vahelises dialoogis. Seega kinnitab ta, et kui pärast esialgset läbivaatamist ei ole ta suutnud hajutada kõiki kahtlusi selle suhtes, kas abi on kokkusobiv ühisturu põhimõtetega, siis ta peab algatama asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse. Selle menetluse osana peab ta teatama asjaomastele pooltele, et nad esitaksid oma märkused, ent „[sellise] teavitamise ainus eesmärk on saada asjaomastelt isikutelt igasugust teavet, mida komisjon oma edaspidise tegevuse kavandamiseks vajab” (Euroopa Kohtu 12. juuli 1973. aasta otsus kohtuasjas 70/72: komisjon vs. Saksamaa, EKL 1973, lk 813, punkt 19).
- 21 Komisjon väidab, et kaebuse esitajal ei ole eristaatust asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse raames ning on mõeldamatu, et otsus suunataks otse sellisele poolele (Euroopa Kohtu 24. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-313/90: CIRFS jt vs. komisjon, EKL 1993, lk I-1125, punkt 28, ja 15. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-225/91: Matra vs. komisjon, EKL 1993, lk I-3203, punkt 10; ja kohtujurist M. Tesauro arvamus Euroopa Kohtu 19. mai 1993. aasta otsuse kohta kohtuasjas C-198/91: Cook vs. komisjon, EKL 1993, lk I-2487, I-2502, I-2510).
- 22 Teiseks väidab komisjon, et asutamislepingu artikli 175 kolmandat lõiku (nüüd EÜ artikli 232 kolmas lõik) ei saa tõlgendada nii laialt, et sellega antakse huvitatud kolmandatele isikutele hagemisõigus. Ta asub seisukohale, et EÜ asutamislepingu artikli 173 neljanda lõigu (muudetuna EÜ artikkel 230) ja asutamislepingu artikli 175 kolmanda lõigu sõnastuse nii suurt erinevust tuleb käsitleda tõendina selle kohta, et asutamislepingu artikli 175 kohane hagemisõigus on piiratum kui artikli 173 kohane hagemisõigus. Tuginedes oma argumendi puhul Euroopa Kohtu 10. juuni 1982. aasta otsusele kohtuasjas 246/81: Lord Bethell vs. komisjon, EKL 1982, lk 2277, punkt 16, ning Esimese Astme Kohtu 23. jaanuari 1991. aasta määrusele kohtuasjas: T-3/90: Prodifarma vs. komisjon, EKL 1991, lk II-1, punkt 35, väidab komisjon, et üksnes meetme võimalikul adressaadil on õigus esitada hagi asutamislepingu artikli 175 alusel.
- 23 Komisjon juhib tähelepanu ka erinevusele käesoleva kohtuasja ja selle küsimuse vahel, mille kohta tehti Euroopa Kohtu 16. veebruari 1993. aasta otsus kohtuasjas C-107/91: ENU vs. komisjon, EKL 1993, lk I-599 (punktid 15–17), milles Euroopa Kohus tunnistas vastuvõetavaks tegevusetushagi, mille oli esitanud ettevõtja, kes tugines asjaolule, et vaidlustatud õigusakt puudutas teda otseselt ja isiklikult, kuigi ta ei olnud ametlikult selle adressaat. Komisjon väidab, et ENU olukord on eriline Euratomi asutamislepingu üldise ülesehituse raames ning erineb käesoleva kohtuasja hageja omast seoses sellega, et ENU oli taotletava otsuse tegelik adressaat ning kuna otsus võis tuua ENU jaoks kaasa õiguslikke tagajärgi, samal ajal kui TFI poolt taotletud otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile ning see ei avalda hagejale otsest mõju.

- 24 Komisjon märgib hoolikalt, et käesoleva tegevusetushagi vastuvõetamatuks tunnistamine ei tähenda mingil juhul lünka kolmandate isikute õiguslike huvide kaitse süsteemis, arvestades, et siseriiklikel kohtutel ja komisjonil on täiendav roll. Kui on tegemist sellega, et siseriiklikud ametiasutused on rikkunud asutamislepingu artikli 93 lõike 3 viimast lauset, siis siseriiklikud kohtud peavad võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada asjaomaste kolmandate isikute huvide kaitse.
- 25 Prantsuse Vabariik lisab, et asutamislepingu artiklite 85 ja 86 alusel esitatud kaebusi käsitlev kohtupraktika ei ole asjakohane, kuna konkurentsiküsimustes on nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määrusega nr 17, mis on esimene määrus asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta, (EÜT 1962, 13, lk 204) ja määrusega nr 99/63 antud kaebuse esitajatele eristaatus, samal ajal kui ei ole veel menetluseeskirju seoses asutamislepingu artiklitega 92 ja 93 ega sätteid, mis nõuaksid komisjonilt kaebuse esitaja teavitamist sellest, kui oleks asjakohane seda teha, et ta ei kavatse tema kaebust toetada. Lisaks sellele juhib menetlusse astuja tähelepanu asjaolule, et komisjon ei ole ainus isik, kellel on pädevus tagada asutamislepingu artikli 93 lõikele 3 vastavus, kuna siseriiklikud kohtud peavad tunnistama kehtetuks kõik abimeetmed, millest ei ole teatatud, ning peavad jälgima, et kõigi selliste kehtetuks tunnistamiste järel nõutakse, kui see on asjakohane, vahendite tagastamist, isegi kui komisjon menetleb kaebust (Euroopa Kohtu 21. novembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-354/90: Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires jt, EKL 1991, lk I-5505). Asjaolu, et tegevusetushagi, mis on seotud asutamislepingu artikli 93 lõike 2 kohase menetluse algatamisest keeldumisega või kaebuse tagasilükkamisega, on vastuvõetamatu, ei jäta seega hagejat ilma tema õigusest tõhusatele õiguskaitsevahenditele.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

- 26 Asutamislepingu artikli 175 kolmanda lõigu kohaselt võib iga füüsiline või juriidiline isik kaevata ühenduse kohtule, et ühenduse institutsioon ei ole adresseerinud sellele isikule mingit õigusakti, välja arvatud soovitus või aramus.
- 27 Kohtupraktika kohaselt nähakse asutamislepingu artiklitega 173 ja 175 ette üksnes üks ja sama õiguskaitsemeetod ning artikli 175 kolmandat lõiku tuleb tõlgendada nii, et sellega antakse üksikisikutele õigus esitada tegevusetushagi mitte üksnes institutsiooni vastu, mis on jätnud õigusakti vastu võtmata, mis muidu adresseeritaks neile, vaid ka institutsiooni vastu, mis nende väitel on jätnud vastu võtmata meetme, mis oleks neid otseselt ja isiklikult puudutanud (Euroopa Kohtu 26. novembri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-68/95: T. Port, EKL 1996, lk I-6065, punkt 59).
- 28 Järelikult komisjon eksib, kui ta asub seisukohale, et nõue tuvastada tema tegevusetus, kuivõrd see on suunatud selle vastu, et komisjon ei ole tegutsenud asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaselt, on vastuvõetamatu üksnes põhjusel, et hageja ei ole võimalik adressaat ühegi kolme otsuse puhul, mille komisjon võiks käesoleval juhul Prantsuse Vabariigi suhtes vastu võtta pärast asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 osutatud esialgset läbivaatamist, olenemata kas see otsus on

kinnitus selle kohta, et kaebuse aluseks olnud meetmed ei ole abi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, või kinnitus selle kohta, et kuigi meetmed on abi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses, on need ühisturu põhimõtetega kokkusobivad asutamislepingu artikli 92 lõigete 2 ja 3 alusel, või kui komisjon asub vastupidisele seisukohale või ei suuda ületada kõiki raskusi, mis on tekkinud kõnealuste meetmete hindamisel, otsus algatada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel.

- 29 Seega on asjakohane uurida, kas kõnealune meede puudutab hagejat otseselt ja isiklikult.
- 30 Esimese Astme Kohtu 27. aprilli 1995. aasta otsusest kohtuasjas T-435/93: ASPEC jt vs. komisjon, EKL 1995, lk II-1281, punkt 60, on selge, et komisjoni otsus seoses riigiabiga puudutab ettevõtjat otseselt, kui ei ole kahtlust, et riigi ametiasutused kavatsevad oma abiettepanekuga jätkata. Käesoleval juhul on tehtud kindlaks, et kõnealused Prantsuse ametiasutused on juba teinud erinevaid vaidlusaluseid finantseraldisi ja jätkavad nende tegemist. Kuna see on nii, siis tuleb hageja lugeda otseselt puudutatuks.
- 31 Lisaks sellele on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt, kui asutamislepingu artikli 93 lõike 2 kohast menetlust algatamata leiab komisjon artikli 93 lõike 3 alusel, et meede ei ole abi või et kuigi meede on abi, siis on see kokkusobiv ühisturu põhimõtetega, artikli 93 lõike 2 kohased menetluslikud tagatised õigustatud isikute jaoks kindlustatud vaid siis, kui neil on võimalus vaidlustada see komisjoni otsus ühenduste kohtus (vt viimasena Euroopa Kohtu 2. aprilli 1998. aasta otsust kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punktid 40 ja 47, ning Esimese Astme Kohtu 16. septembri 1998. aasta otsust kohtuasjas T-188/95: Waterleiding Maatschappij vs. komisjon, EKL 1998, lk II-3713, punkt 53). Asjaomased pooled asutamislepingu artikli 93 lõike 2 tähenduses, keda tuleb lugeda isiklikult puudutatuks, on need isikud, ettevõtjad või ühendused, kelle huve võib abi andmine mõjutada, eriti konkureerivad ettevõtjad (eespool viidatud otsus kohtuasjas komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, punkt 41). Käesoleval juhul on väljaspool kahtlust, et hageja on asjassepuutuv isik asutamislepingu artikli 93 lõike 2 tähenduses, kuna ta on ühe sellise eraõigusliku telekanali operaator, mis konkureerib avalik-õiguslike telekanalitega, mis saavad kasu vaidlustatud finantstoetustest, ning selle kaebuse autor, mis tõi kaasa nende toetuste andmise esialgse läbivaatamise komisjoni poolt.
- 32 Lisaks tuleb silmas pidada, et otsus algatada menetlus asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel on vajalik eeltingimus menetluse läbiviimiseks, mille lõpus komisjon peab võtma vastu lõpliku otsuse, mis puudutab hagejat isiklikult, näiteks kinnitus selle kohta, et kaebuse aluseks olevad meetmed, mille liigitamine abi alla põhjustas varem tõsiseid raskusi, on ühisturuga kokkusobivad.
- 33 Hagejat tuleb seetõttu käsitleda otseselt ja isiklikult puudutatuna otsustest, mille komisjon võib võtta vastu pärast menetluse algatamist selle kohta, et viia läbi nende toetuste esialgne läbivaatamine, mida Prantsuse ametiasutused annavad avalik-õiguslikele tele-ettevõtetele.

- 34 Lisaks esitas hageja oma 3. oktoobri 1995. aasta kirjaga komisjonile nõuetekohase märgukirja asutamislepingu artikli 175 tähenduses, et tuleb tegutseda kooskõlas asutamislepingu artiklitega 92 ja 93.
- 35 Lõpetuseks tuleb pidada meeles, et asjaolu, et riigi tasandil võivad olla olemas õiguskaitsevahendid, mis võimaldavad hagejal esitada vastuväiteid avalik-õiguslikele kanalitele antud vaidlustatud toetustele, ei saa avaldada mingit mõju käesoleva tegevusetuse tuvastamise nõude vastuvõetavusele (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 5. juuni 1996. aasta otsust kohtuasjas T-398/94: Kahn Scheepvaart vs. komisjon, EKL 1996, lk II-477, punkt 50).
- 36 Järelikult on tegevusetushagi, kuivõrd see käsitleb seda, et komisjon ei tegutsenud asutamislepingu artiklite 92 ja 93 alusel, vastuvõetav.
- Hagi vastuvõetavus seoses sellega, et komisjon ei tegutsenud asutamislepingu artiklite 85 ja 86 alusel

– Poolte argumendid

- 37 Komisjon kinnitab, et asutamislepingu artikli 175 kohaselt on tegevusetushagi vastuvõetav üksnes siis, kui asjaomasel institutsioonil on esmalt palutud tegutseda. 3. oktoobri 1995. aasta kirja, milles nimetatakse kaebust seoses avalik-õigusliku televisiooni rahastamisega ja tema toetuseks riigiabi andmisega, ei saa käsitleda asutamislepingu artikli 175 tähenduses nõudena, et komisjon tegutses kooskõlas asutamislepingu artiklitega 85 ja 86. Komisjon väidab, et seda tõlgendust kinnitab komisjoni oodatav vastus, mille koostamine näitab, et ta on saanud aru, et 3. oktoobri 1995. aasta kiri viitas üksnes riigiabile, millest on teatatud 10. märtsi 1993. aasta kaebuses.
- 38 Komisjon kinnitab ka, et 3. oktoobri 1995. aasta kirjas ei ole täpselt määratud kindlaks, millise õigusakti või otsuse vastuvõtmata jätmises teda süüdistatakse. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei pea komisjon siis, kui tal ei ole ainupädevust, uurima vastuväiteid või veel enam neist teatama, et määrata kindlaks asutamislepingu artiklite 85 ja 86 võimalikud rikkumised (Esimese Astme Kohtu 18. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas T-24/90: Automec vs. komisjon, EKL 1992, lk II-2223). Seega ei saa 3. oktoobri 1995. aasta kirja, milles ei nõuta kaebust tagasi lükkava otsuse – ainus otsus, mida hagejal on õigus nõuda – vastuvõtmist, käsitleda asutamislepingu artiklis 175 sätestatud nõuetele vastavana.
- 39 Komisjon teeb järelduse, et 3. oktoobri 1995. aasta kiri ei vasta selguse ja täpsuse nõuetele, mis kohtupraktikaga kehtestatakse tegevusetushagi vastuvõetavuseks (Euroopa Kohtu 10. juuni 1986. aasta otsus liidetud kohtuasjades 81/85 ja 119/85: Usinor vs. komisjon, EKL 1986, lk 1777, ja 6. detsembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-180/88: Wirtschaftsvereinigung Eisen- und Stahlindustrie vs. komisjon, EKL 1990, lk I-4413).
- 40 Hageja vaidlustab seisukoha, et 3. oktoobri 1995. aasta kirja ei saa käsitleda märgukirjana mitte üksnes seoses abisüsteemiga, vaid ka seoses asutamislepingu artikli 85 rikkumisega. Seoses sellega kinnitab ta, et kirjas palus ta komisjonil avaldada oma seisukoht ja tegutseda tema kaebuses esitatud väidete suhtes. Hageja

osutab 10. märtsi 1993. aasta kaebusele pandud pealkirjale, milles viidatakse selgelt asutamislepingu artiklile 85 ning vihjatakse selle artikli rikkumisele. Lisaks sellele väidab hageja, et kaebuse esitajal on lisaks õigusele esitada kaebuse tagasi lükanud otsuse tühistamishagi ka õigus esitada komisjonile märgukiri tegutsemise kohta ning, kui see on asjakohane, esitada hagi tema tegevusetuse vastu asutamislepingu artikli 175 põhjal.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

- 41 Asutamislepingu artikli 175 teise lõigu kohaselt on tegevusetushagi vastuvõetav üksnes siis, kui asjaomasel institutsioonil on esmalt palutud tegutseda. Institutsioonile märgukirja esitamine on vajalik menetlusnõue, mille eesmärk on esiteks teatada kahekuulise perioodi algusest, mille jooksul peab institutsioon määratlema oma seisukoha, ning teiseks eristada mis tahes hagi, mis võidakse esitada, kui institutsioon oma seisukohta ei esita. Kuigi ei ole erinõudeid vormi suhtes, peab märgukiri olema piisavalt selge ja täpne, et komisjon saaks teha üksikasjalikult kindlaks selle otsuse sisu, mis tal palutakse vastu võtta, ning peab selgitama, et selle eesmärk on lasta komisjonil esitada oma seisukoht (vt selle kohta eespool punktis 39 viidatud otsust kohtuasjas *Usinor vs. komisjon*, punkt 15).
- 42 Käesoleval juhul viidatakse hageja 3. oktoobri 1995. aasta kirjas kolmes kohas üksnes avalik-õigusliku televisiooni rahastamise küsimusele Prantsusmaal ja selle toetamiseks antud abile ning mitte asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rikkumise küsimusele. Sellegipoolest on ilmselge, et hageja lõpetas oma 3. oktoobri 1995. aasta kirja ametliku ja selge nõudega, et komisjon tegutseks tema 10. märtsi 1993. aasta kaebuses esitatud väidete suhtes. On ilmne, et selles kaebuses ei osutatud üksnes asutamislepingu artikli 92 rikkumisele (2. osa 1. peatükk), vaid ka asutamislepingu artikli 90 (2. osa 2. peatükk) ja artikli 85 (2. osa 3. peatükk) rikkumisele. Sellest järeldub, et 3. oktoobri 1995. aasta kirja, milles rõhutatakse väga konkreetselt riigiabi küsimust, tuleb käsitleda märgukirjana asutamislepingu artikli 175 teise lõigu tähenduses seoses kõigi väidetega, mis on kaebuses üksikasjalikult esitatud, sealhulgas järelikult ka nendega, milles väidetakse asutamislepingu artikli 85 rikkumist.
- 43 Järelikult on hagi, kuivõrd see käsitleb seda, et komisjon jättis tegutsemata vastavalt asutamislepingu artiklile 85, vastuvõetav.
- 44 Teisest küljest on niivõrd, kuivõrd hagi käsitleb seda, et komisjon jättis tegutsemata asutamislepingu artikli 86 alusel, üsna selge, et hageja ainus väide selle kohta on esitatud tema repliigis. Artiklile 86 ei ole viidatud ei 10. märtsi 1993. aasta kaebuses ega 3. oktoobri 1995. aasta märgukirjas, milles palutakse komisjonil üksnes „teatada oma seisukoht ja tegutseda kaebuses esitatud väidete suhtes”, ega neist tulenevas hagiavalduses käesolevas kohtuasjas. Seega ei saa väita, et 3. oktoobri 1995. aasta kirjas palutakse komisjonil artikli 175 teise lõigu tähenduses tegutseda vastavalt asutamislepingu artiklile 86. Sellest tulenevalt tuleb see hagi aspekt jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

Hagi vastuvõetavus seoses sellega, et komisjon ei ole tegutsenud asutamislepingu artikli 90 alusel

– Poolte väited ja argumendid

- 45 Komisjon väidab esiteks, et see osa hagist tuleb tunnistada vastuvõetamatuks, kuna 3. oktoobri 1995. aasta kirja ei saa asutamislepingu artikli 175 tähenduses käsitleda nii, nagu oleks selles palutud tal tegutseda 10. märtsi 1993. aasta kaebuse suhtes, mis on seotud asutamislepingu artikliga 90.
- 46 Lisaks väidab komisjon, et see osa hagist on igal juhul vastuvõetamatu, kuna tema lai kaalutusõigus asutamislepingu artikli 90 rakendamisel välistab tema kohustuse tegutseda. Sellest järeldub, et juriidilistel või füüsilistel isikutel, kes paluvad tegutseda asutamislepingu artikli 90 lõike 3 kohaselt, ei ole õigust esitada hagi komisjoni otsuse vastu, milles ta keeldub oma volitusi kasutamast, või selle kohta, et ta ei ole oma volitusi kasutanud (Esimese Astme Kohtu 27. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas T-32/93: Ladbroke Racing vs. komisjon, EKL 1994, lk II-1015; ja 23. jaanuari 1995. aasta määrus kohtuasjas T-84/94: Bilanzbuchhalter vs. komisjon, EKL 1995, lk II-101).
- 47 Hageja aktsepteerib, et komisjonil on lai kaalutusõigus asutamislepingu artikli 90 kohaldamisel, ent märgib, et asutamislepingu artikli 90 lõike 3 alusel peab ta tagama selle artikli sätete kohaldamise ning vajaduse korral adresseerima asjakohased direktiivid või otsused liikmesriikidele. Need sätted tähendavad, et komisjon peaks tegutsema mõistliku aja jooksul ja kui ta seda ei tee, siis võib tema vastu esitada tegevusetushagi.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

- 48 Esiteks tuleb vastupidiselt komisjoni seisukohale käsitleda 3. oktoobri 1995. aasta kirja niivõrd, kuivõrd hageja palub selles ametlikult komisjonil tegutseda 10. märtsi 1993. aasta „kaebuses esitatud väidete suhtes”, asutamislepingu artikli 175 teise lõigu tähenduses nõuetekohase taotlusena, et komisjon tegutseks asutamislepingu artikli 90 kohaselt.
- 49 Teiseks on asjakohane arutada, millisel määral võib esitada tegevusetushagi selle kohta, et komisjon ei ole tegutsenud asutamislepingu artikli 90 kohaselt. Tuleb pidada silmas, et asutamislepingu artikli 90 lõikega 3 palutakse komisjonil tagada, et liikmesriigid täidaksid oma kohustusi seoses artikli 90 lõikes 1 osutatud ettevõtjatega ning volitab ta selgelt võtma selle suhtes meetmeid direktiivide ja otsuste abil. Komisjon on muu hulgas volitatud määrama kindlaks asutamislepingu artikli 90 lõike 3 kohaselt vastuvõetud otsuse abil, et asjaomane riiklik meede ei ole kooskõlas asutamislepingu eeskirjadega, sealhulgas asutamislepingu artiklitega 85–94 (nüüd EÜ artikkel 89), ning osutama, milliseid meetmeid peab riik, kellele otsus on adresseeritud, võtma, et täita oma ühenduse õigusest tulenevad kohustused (Euroopa Kohtu 12. veebruari 1992. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-48/90 ja C-66/90: Madalmaad vs. komisjon, EKL 1992, lk I-565, punktid 22–30).

- 50 Lisaks tuleks märkida, et tänu oma positsioonile asutamislepingu üldises ülesehituses ja eesmärgile on asutamislepingu artikli 90 lõige 3 üks neist eeskirjadest, mille eesmärk on tagada konkurentsivabadus, ning seega on selle eesmärk kaitsta ettevõtjaid meetmete eest, millega liikmesriik võib rikkuda asutamislepingus esitatud majanduslikke põhivabadusi. Seega tuleb järeldada, nii nende sätete positsioonist asutamislepingus kui ka nende eesmärgist, et kui avalik-õiguslike ettevõtjate või eri- või ainuõigusi kasutavate ettevõtjate puhul liikmesriik jõustab või hoiab jõus meetmeid, millel on konkurentsivastane mõju, mis on samaväärne mõne muu ettevõtja konkurentsivastase käitumisega, siis ei või isikut jätta ilma tema õiguslike huvide kaitsest. Seoses sellega on asjakohane märkida ka, et kohtupraktika kohaselt on ühenduse õiguse üks üldpõhimõtteid see, et isikule tuleb võimaldada selliste otsuste tõhusat õiguslikku läbivaatamist, mis rikuvad talle asutamislepingutega antud õigust (vt eelkõige Euroopa Kohtu 15. mai 1986. aasta otsust kohtuasjas 222/84: Johnston vs. Chief Constable of the Royal Ulster Constabulary, EKL 1986, lk 1651, punkt 18, ja 19. märtsi 1991. aasta otsust kohtuasjas C-249/88: komisjon vs. Belgia, EKL 1991, lk I-1275, punkt 25, ning Esimese Astme Kohtu 27. juuni 1995. aasta otsust kohtuasjas T-186/94: Guérin Automobiles vs. komisjon, EKL 1995, lk II-1753, punkt 23).
- 51 Lai kaalutusõigus, mis komisjonil on asutamislepingu artikli 90 rakendamisel, ei saa seda kaitset tühistada. Oma 20. veebruari 1997. aasta otsuses kohtuasjas C-107/95 P: Bundesverband der Bilanzbuchhalter vs. komisjon, EKL 1997, lk I-947, punktis 25 otsustas Euroopa Kohus tõepoolest, et ei saa välistada võimalust, et võivad esineda erakorralised olukorrad, kus üksikisikul on alus algatada menetlus selle vastu, et komisjon on keeldunud võtmast vastu otsust kooskõlas oma järelevalveülesannetega tulenevalt asutamislepingu artikli 90 lõigetest 1 ja 3.
- 52 Seetõttu on asjakohane uurida, kas käesoleva kohtuasja pihul on hageja sellises erakorralises olukorras, et tal on alust esitada hagi komisjoni vastu, kuna komisjon ei ole võtnud vastu otsust asutamislepingu artikli 90 kohaselt.
- 53 On üldteada, et hageja on suurim eraõiguslik telekanal Prantsusmaal, kellele kuulus 42% vaatajaskonnast 1992. aastal ja 55% reklaamiturust. Lisaks sellele konkureerib ta oma üldise programmi tõttu (uudised, sport, mängufilmid, lavastused, üldmeelelahutus, magasinsaadet, dokumentaalfilmid) otseselt France-Télévisioni kanalitega sama vaatajaskonna pärast. Samuti on teada, et TF1 ja kaks France-Télévisioni kanalit konkureerivad otseselt seoses nii kinematograafiliste ja audiovisuaalsete teoste esitamise ja spordisündmuste ülekande õiguste omandamise pärast kui ka reklaamiaja müügia reklaamiostjatele.
- 54 Samuti on asjakohane märkida, et hageja sõnul on erinevad kaebuses nimetatud toetused, soodustused, tavad, kokkulepped ja määrused omavahel seotud ning moodustavad meetmete kogumi, mille eesmärk või mõju on moonutada konkurentsi hageja ja kahe France-Télévisioni kanali vahel.
- 55 Hageja kinnitas ka, ning kostja ei ole sellele vastuväiteid esitanud, et Prantsuse riigi poolt sätestatud eri meetmed France-Télévisioni toetuseks avaldavad märkimisväärset mõju tema rahalisele olukorrale.

- 56 Lisaks märgib kohus, et erinevalt kaebuse esitajast küsimuse puhul, mille tagajärjel võeti vastu eespool punktis 51 viidatud otsus kohtuasjas Bundesverband der Bilanzbuchhalter vs. komisjon, kelle eesmärk oli oma hagiga, mis oli suunatud selle vastu, et komisjon keeldus võtmast vastu otsust asutamislepingu artikli 90 lõigete 1 ja 3 kohaselt Saksamaa Liitvabariigi vastu, kaudselt sundida seda liikmesriiki võtma vastu üldiselt kohaldatavad õigusnormid, on käesoleva kohtuasja hageja eesmärk lasta komisjonil määratleda oma seisukoht asutamislepingu artikli 90 kohaselt erinevate kaebuse aluseks olevate riiklike meetmete vastu, millega tema väite kohaselt eelistatakse kaht teatavat ettevõtjat, kes on selgelt määratletud ja kellega ta otseselt konkureerib.
- 57 Järelikult on hagi, kuivõrd see käsitleb seda, et komisjon ei tegutsenud asutamislepingu artikli 90 alusel, vastuvõetav.

Põhiküsimus

Väidetav asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaselt tegutsemata jätmine

– Poolte väited ja argumendid

- 58 Hageja väidab, et kui komisjonil palutakse hinnata abi kokkusobivust ühisturu põhimõtetega, siis ta peab tegutsema ulatuslikumalt kui asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 nimetatud esialgne etapp ning algamata artikli 93 lõikes 3 sätestatud menetluse (eespool punktis 21 viidatud otsus kohtuasjas Cook vs. komisjon, Esimese Astme Kohtu 18. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-49/93: SIDE vs. komisjon, EKL 1995, lk II-2501, ja 28. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-95/94: Sytraval ja Brink's France vs. komisjon, EKL 1995, lk II-2651). Käesoleval juhul on komisjon selle kohustuse täitmata jätnud.
- 59 Kostja esitab kolme laadi argumente, et näidata, et ta ei ole süüdi tegevusetuses.
- 60 Esiteks kinnitab komisjon, et kuigi ta ei ole ilmselgelt võtnud vastu otsust selle kohta, kas on antud riigiabi, või asutamislepingu artikli 93 lõike 2 kohase menetluse algatamise kohta, ei ole ta jätnud tegutsemata. Ta on vastupidi võtnud rea meetmeid, mille eesmärk on võimaldada tal analüüsida igast aspektist väga keerulist probleemi, mis on ühine kõigile liikmesriikidele. Seoses sellega ta märgib, et juba 12. augustil 1993. aastal palus ta Prantsusmaa ametiasutustel esitada oma märkused eri vastuväidete kohta, mille hageja on selles kaebuses tõstatanud. Prantsusmaa ametiasutused vastasid 9. detsembril 1993. Samamoodi korraldas ta kaebuse esitajaga mitu kohtumist. Komisjon lisab, et arvestades küsimuse laadi ja keerukust, tellis ta 1993. aasta detsembris põhjaliku uuringu ühenduse avalik-õiguslike teleringhäälingu kanalite töö ja toimimise kohta. Kohe pärast uuringu tulemuste kättesaamist 1995. aasta oktoobris pöördus ta Prantsusmaa ametiasutuste poole, paludes neil esitada täiendavat teavet, mis saadeti talle 16. veebruaril 1996. Lisaks vahetas ta arvukalt kirju ja alates 1993. aasta märtsist oli mitmel korral kontaktis kaebuse esitajaga (eelkõige 1994. aasta septembris ja novembris ning 1995. aasta jaanuaris ja oktoobris toimunud koosolekutel). Komisjon kinnitab, et hageja oli teadlik neist eri sammudest ja asjaolust, et 1995. aasta juulis ei olnud ta veel saanud uuringu

tulemusi. Seetõttu on ta üllatunud, et hageja saatis talle 3. oktoobril 1995. aastal märgukirja.

- 61 Komisjon lükkab ümber hageja kinnitused, et ta ei ole teinud muud kui uuringu tellimine. Ta märgib, et ta uuris küsimust aktiivselt koos Prantsuse ametiasutustega, mida tõendavad mitmed koos nendega peetud koosolekud, kirjavahetus ning aina üksikasjalikumad küsimused, mida ta neilt küsis, eelkõige 4. ja 18. oktoobri 1996. aasta kirjadega.
- 62 Teiseks osutab komisjon oma seisukoha määratlemata jätmise selgitamiseks küsimuse keerukusele.
- 63 Komisjon märgib, et ei ole eeskirju, millega nähakse ette ajavahemik, mille jooksul ta peab vastama kaebusele riigiabi andmise kohta, millest ei ole teatatud, ning et selline ajavahemik tuleb kindlaks määrata kooskõlas hoolsuse, tähelepanelikkuse ja hea halduse põhimõtetega. Seda, kas neid põhimõtteid on järgitud või mitte, peab tema väitel hindama küsimuse õiguslikku ja poliitilist keerukust ja tundlikkust arvestades. Komisjon asub seisukohale, et eriti tuleb olla hoolas siis, kui teguviisi, mille üle hageja kaebab, tuleb õiguspäraselt kirjeldada kui riigiabi, ning seetõttu peab komisjon enne sellise otsuse vastu võtmist omama kogu õiguslikku ja faktilist teavet, mida tal on vaja probleemi üldiseks mõistmiseks.
- 64 Komisjon rõhutab, et teleringhäälingu avamine konkurentsile toimus suhteliselt hiljuti ja on tekitanud uudseid teemasid, eriti seoses avalik-õiguslike ja eraõiguslike kanalite kooseksisteerimisega.
- 65 Komisjon märgib, et televisioon on valdkond, milles avalik-õiguslikud ametiasutused võivad nende tegevuse raames seoses televisiooniga püüda saavutada mittetulunduslikke eesmärke ja võivad kehtestada ringhäälinguorganisatsioonidele kohustuse osutada teenust kogu riigi elanikkonnale. Komisjonil ei ole kogemusi selles sektoris riigiabi küsimuse lahendamise ja seetõttu peaks ta kehtestama selleks eraldi kriteeriumid ja meetodilised põhimõtted. Seega oleks asjakohane määrata kindlaks, milline ühendusesisese kaubanduse kahjustamise oht, arvestades, et kaebus, mille esitas hageja, kes on eraõiguslik Prantsuse ettevõtja, on seotud Prantsuse avalik-õiguslike ametiasutuste tegevusega seoses Prantsuse ringhäälingukanalitega. Samuti oleks asjakohane määrata täpselt kindlaks, millised on avaliku teenindamise kohustused ning mil määral ületavad hageja kaebuse aluseks olevad toetused ja muud soodustused nende kohustuste täitmise kulude tasaarveldamise ning moodustavad seega riigiabi, mille kokkusobivust tuleks seega hinnata. Komisjon märgib, et 1995. aasta juulis saatis ta liikmesriikidele esimese variandi üldsuunistest seoses selle teemaga ning loodab lähiajal olla valmis avaldama koos liikmesriikidega üldise viitedokumendi, et aidata tegelike juhtumite analüüsil.
- 66 Kolmandaks väidab komisjon, et ta ei ole veel valmis oma seisukohta määratlema ning et menetlusnõuded, mis tuleb täita enne, kui võib hagi esitada, nagu on sätestatud asutamislepingu artikli 175 teises lõigus, ei ole seega täidetud.

- 67 Komisjon väidab, et ei saa väita, et ta ei tegutsenud asutamislepingu artikli 175 tähenduses. Kui märgukiri saadeti, siis ta ei saanud tegutseda hageja soovi kohaselt, kuna ta ei olnud veel jõudnud otsusele, kas liigitada France-Télévisionile võimaldatud kapitalieraldised ja muud soodustused riigiabiks, isegi kuigi ta oli hakanud tegema kõiki asjakohaseid samme, et tal oleks võimalik sellisele järeldusele jõuda.
- 68 Lisaks rõhutab komisjon, et tõsiste vastukajade tõttu, mida otsus algatada asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetlus võib avaldada mitte üksnes France-Télévisionile, vaid enamikule ühenduses tegutsevatele avalik-õiguslikele telekanalitele, eriti seoses kohustusega peatada riigiabi andmine (Euroopa Kohtu 30. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-312/90: Hispaania vs. komisjon, EKL 1992, lk I-4117), nõuavad hea halduse, hoolsuse ja tähelepanelikkuse põhimõtteid, et ta võtaks otsuse vastu alles siis, kui ta on suutnud koostada nõuetekohaselt põhjendatud arvamuse.
- 69 Kokkuvõtteks asub komisjon seisukohale, et hageja nõue ei ole põhjendatud seoses sellega, et esiteks on ta astunud kõik vajalikud sammud, mida küsimuse keerukus nõuab, mõistliku aja jooksul, võttes arvesse sektori analüüsi üldisi raskusi, tema uudsust, tema tehtavate võimalike järelduste olulisust ning raskusi, mis on omased France-Télévisioni juhtumile, ning teiseks ei olnud ta sel ajal, kui tal paluti tegutseda, valmis hageja soovi kohaselt tegutsema.
- 70 Lisaks väidab komisjon, et 2. oktoobri 1996. aasta pressiteade seoses avalik-õigusliku televisiooni rahastamisega Portugalis kinnitab, et tema seisukoht avalik-õiguslike telekanalite rahastamise kohta ei ole üldse viivitav ning et ta teeb otsuseid kohe, kui ta on valmis neid tegema.
- 71 Menetlusse astuja on täielikult nõus kostja argumentidega ning kinnitab, et komisjon jätkab talle esitatud küsimuste uurimist ning et see ülesanne tekitab keerulisi probleeme, mis õigustavad küsimuse uurimise pikka kestust.
- Esimese Astme Kohtu hinnang
- 72 Selleks, et teha otsus tegevusetushagi sisu kohta, tuleb teha kindlaks, kas sel ajal, kui komisjonil paluti tegutseda asutamislepingu artikli 175 alusel, oli tal kohustus tegutseda (Esimese Astme Kohtu 13. novembri 1995. aasta määrus kohtuasjas T-126/95: Dumez vs. komisjon, EKL 1995, lk II-2863, punkt 44, ja 6. juuli 1998. aasta määrus kohtuasjas T-286/97: Goldstein vs. komisjon, EKL 1998, lk II-2629, punkt 24).
- 73 Niivõrd, kuivõrd komisjonil on ainupädevus hinnata riigiabi andmise kokkusobivust ühisturu põhimõtetega, peab ta riigiabi käsitlevate asutamislepingu aluseeskirjade hea halduse huvides viima läbi nõuetekohase ja erapooletu hinnangu kaebuste suhtes, milles väidetakse ühisturuga kokkusobimatu abi andmist (vt selle kohta eespool viidatud otsust kohtuasjas komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, punkt 62).
- 74 On otsustatud, et nii nagu komisjon ei saa määramata ajaks edasi lükata oma seisukoha avaldamist seoses taotlusega lubada erandit EÜ artikli 81 lõike 3 alusel

(endine artikli 85 lõige 3) (Esimese Astme Kohtu 22. oktoobri 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-213/95 ja T-18/96: SCK ja FNK vs. komisjon, EKL 1997, lk II-1739, punkt 55), ei saa ta ka määramata ajaks pikendada oma esialgset läbivaatamist seoses riigi meetmetega, millega seoses on esitatud kaebus asutamislepingu artikli 92 lõike 1 alusel, milles ta on, nagu käesoleval juhul, nõustunud sellise uurimise algatama (Esimese Astme Kohtu 15. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-95/96: Gestevisión Telecinco vs. komisjon, EKL 1998, lk II-3407, punkt 74). Väljakujunenud kohtupraktika näitab vastupidi, et artikli 93 lõike 2 kohane menetlus on vältimatu, kui komisjonil on tõsiseid raskusi selle kindlaks määramisega, kas riigiabi andmine on ühisturu põhimõtetega kokkusobiv (vt eelkõige eespool viidatud otsust kohtuasjas komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, punkt 39).

- 75 See, kas seda laadi haldusmenetluse kestus on põhjendatud või mitte, tuleb kindlaks määrata seoses juhtumi eriasjaoludega ning eelkõige seoses selle kontekstiga, eri menetlusetappidega, mille komisjon peab läbima, ning juhtumi keerukusega ja juhtumi olulisega asjaomaste poolte jaoks (Esimese Astme Kohtu 19. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas T-73/95: Oliveira vs. komisjon, EKL 1997, lk II-381, punkt 45, ning eelnevas punktis viidatud otsus kohtuasjas SCK ja FNK vs. komisjon, punkt 57).
- 76 Käesoleval juhul esitati hageja kaebus 10. märtsil 1993. aastal. Seega, kui 3. oktoobril 1995. aastal paluti komisjonil tegutseda kooskõlas asutamislepingu artikliga 175, oli komisjoni esialgse uurimise peale kulunud juba 31 kuud. Lisaks sellele olid pooled nõus, et alates 2. märtsist 1992, kui esitati samalaadne kaebus seoses teleringhäälinguga Hispaanias, oli komisjon uurinud avalik-õigusliku televisiooni rahastamise küsimust üldiselt.
- 77 Nii palju aega möödus, et komisjon oleks pidanud suutma viia lõpule kõnealuste meetmete esialgse läbivaatamise. Institutsioon oleks pidanud seega võtma selle aja jooksul vastu otsuse nende meetmete kohta (vt käesoleva otsuse punkti 28), välja arvatud juhul, kui viivitust saaks põhjendada eriasjaoludega.
- 78 Ilmselgelt ei õigusta ükski komisjoni esitatud argument kulunud aja pikkust. Nagu Esimese Astme Kohus otsustas eespool punktis 74 viidatud kohtuasjas Gestevisión Telecinco vs. komisjon, punktides 82–90, seoses kaebusega, milles tõstatati samasugune avalik-õigusliku televisiooni rahastamise küsimus, ei saa ei juhtumi keerukus, teema poliitiline tundlikkus, komisjoni astunud eri sammud ega asjaolu, et ta ei olnud veel valmis liigitama France-Télévisionile antud toetusi riigiabiks, õigustada kõnealuste meetmete esialgse läbivaatamise nii pikka kestust. Kui tal paluti 3. oktoobril 1995. aastal tegutseda, oleks komisjon pidanud olema valmis võtma vastu otsuse, milles teatatakse, et erinevad kõnealused rahastamisvormid ja toetused ei ole riigiabi või et need on riigiabi, aga on ühisturu põhimõtetega kokkusobivad, või et tõsised raskused kohustavad teda algatama menetluse asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel, võimaldades seega kõigil asjaomastel pooltel ja eriti hagejal ja liikmesriikidel esitada oma märkused. Lisaks sellele oleks ta vahepealse aja jooksul võinud võtta vastu ka nn segaotsuse, mis oleks olenevalt asjaoludest sisaldanud kombineeritult otsuseid mis tahes eespool nimetatud kolmest otsusest (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 17. veebruari 1998. aasta

otsust kohtuasjas T-107/96: Pantochim vs. komisjon, EKL 1998, lk II-311, punkt 51). Pealegi kui liikmesriik kahtleb, kas tema kavandatavad meetmed liigitatakse riigiabiks, siis ta võib kaitsta oma huve, teatades oma kavatsusest komisjonile, kes on seejärel kohustatud võtma vastu seisukoha kahe kuu jooksul, ning kui ta seda ei tee, siis loetakse abi selliseks abiks, mis tuleb vaadata läbi asutamislepingu artikli 93 lõigete 1 ja 2 kohaselt, ning asjaomane liikmesriik võib rakendada ettepaneku komisjonile etteteatamise kohta (Euroopa Kohtu 11. detsembri 1973. aasta otsus kohtuasjas 120/73: Lorenz vs. komisjon, EKL 1973, lk 1471, punkt 4). See kohtupraktika põhineb vajadusel võtta arvesse liikmesriigi õiguspärasest huvi saada kiirelt teavet oma õigusliku seisundi kohta. See aspekt puudub siiski, kui liikmesriik on rakendanud kavandatava abi ilma komisjoni eelnevalt teavitamata (Euroopa Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-39/94: SFEI jt, EKL 1996, lk I-3547, punkt 48). Sellisel juhul laieneb, nagu Euroopa Kohus on sedastanud, asutamislepingu artikli 93 lõike 3 viimases lauses osutatud rakendamiskeelu vahetu kohaldatavus igasugusele abile, mis on rakendatud ilma teavitamata (SFEI jt, punkt 39). Kui liikmesriik on nagu käesolevalgi juhul jätnud kavandatavast abist teatamata, siis keelatakse tal täielikult kavandatavate meetmete rakendamine, mille rikkumist võib mis tahes siseriiklik kohus karistada. Sellest järeldub, et käesoleval juhul ei saa komisjon mingil juhul õigustada seda, et ta on oma seisukoha määratlemata jätnud, tuginedes asjaolule, et asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 sätestatud menetluse algatamine tooks kaasa vaidlusaluse abi peatamise.

- 79 Lisaks sellele on teada, et komisjon ei ole siiani otsust vastu võtnud.
- 80 Eeltoodust tuleneb, et komisjon oli jätnud tegutsemata 3. detsembriks 1995, s.o kahe kuu jooksul pärast 3. oktoobrit 1995, mis on kuupäev, mil tal paluti tegutseda, kuna ta ei ole võtnud vastu otsust, milles teatatakse, et kõnealused riiklikud meetmed ei ole abi asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses või et need meetmed tuleb liigitada abiks artikli 92 lõike 1 tähenduses, ent on asutamislepingu artikli 92 lõigete 2 ja 3 tähenduses ühisturu põhimõtetega kokkusobivad, või et tuleb algatada asutamislepingu artikli 93 lõike 2 kohane menetlus, või et ta ei võtnud olenevalt asjaoludest vastu nende võimalike otsuste kombineeritud otsust.
- 81 Nõue tuvastada komisjoni tegevusetus, kuivõrd ta õigusvastaselt ei võtnud vastu taotletud otsust asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaselt, tuleb lugeda põhjendatuks.
- Väidetav asutamislepingu artikli 85 kohaselt tegutsemata jätmine
- Poolte väited ja argumendid
- 82 Hageja väidab, et komisjonil oli kohustus saata talle määruse nr 99/63 artiklis 6 osutatud teatis esialgse uurimisetapi lõpetamise kohta. Kuna komisjon seda kohustust ei täitnud, siis ta jättis tegutsemata.
- 83 Oma märkustes väidab hageja, et 15. mai 1997. aasta kirja, mis on saadetud määruse nr 99/63 artikli 6 kohaselt, ei saa lugeda seisukoha esitamiseks ning seega tegevusetuse lõpetamiseks. Ta kinnitab, et selles kirjas esitatud põhjendused on

suhteliselt ebapiisavad ning et kiri saabus nii hilja, eriti arvestades uurimisele juba kulunud nelja aastat, ning et lõppkokkuvõttes on see kõigest komisjoni katse tugineda valesti Euroopa Kohtu kohtupraktikale, mille kohaselt tema seisukoha määratlemine kostjaks oleva institutsiooni poolt lõpetab tegevusetuse. Ta rõhutab, et komisjoni kirja ei saa käsitleda seisukoha määratlemisena Euroopa Kohtu 18. oktoobri 1979. aasta otsuse tähenduses kohtuasjas 125/78:GEMA vs. komisjon, EKL 1979, lk 3173, välja arvatud juhul, kui ta vastab määruse nr 99/63 artiklis 6 sätestatud nõuetele ning eelkõige kui ta esitab põhjused, miks seisukoht on vastu võetud.

- 84 Hageja märgib, et komisjoni esitatud põhjus asutamislepingu artikli 85 mittekohaldamiseks, nimelt asjaolu, et France-Télévision on eraldiseisev äriüksus, põhineb France 2 ja France 3 10. novembri 1993. aasta vastustel ja TF1 30. aprilli 1993. aasta kirjal. Ei juhtumi toimiku keerukus ega uuringu tulemused ei saanud seega vähimalgi määral mõjutada 15. mai 1997. aasta kirja erakordselt nappi sisu. Komisjoni esitatud argument ühenduse huvi puudumise kohta ei võta arvesse ka argumente ja dokumente, mis on lisatud 10. märtsil 1997. aastal esitatud kaebusele. Hageja palub seega Esimese Astme Kohtul lasta komisjonil saata nõuetekohaselt põhjendatud vastus, mis annab hagejale teavet ja võimaldab tal määrata kindlaks, kas on asjakohane esitada Esimese Astme Kohtule tegevusetushagi või mitte.
- 85 Kostja viitab argumentidele, mille ta esitas seoses asutamislepingu artikli 92 väidetava rikkumise läbivaatamisega.
- 86 Kostja väidab ka, et kiri, mille ta saatis hagejale 15. mail 1997, on seisukohavõtt määruse nr 99/63 artikli 6 tähenduses ning lõpetab tegevusetuse. Seega ei pea Esimese Astme Kohus hagi selle osa kohta otsust tegema.
- 87 Menetlusse astuja toetab kostja argumente.
- Esimese Astme Kohtu hinnang
- 88 Kohtupraktika kohaselt on kaebuse esitajale adresseeritud kiri, mis vastab määruse nr 99/63 artikli 6 nõuetele, seisukoha määratlemine asutamislepingu artikli 175 teise lõigu tähenduses (GEMA vs. komisjon, punkt 21). Selline seisukoha määratlemine lõpetab komisjoni tegevusetuse ning tühistab kaebuse esitaja poolt sel eesmärgil esitatud hagi teema (Euroopa Kohtu 18. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-282/95 P: Guérin Automobiles vs. komisjon, EKL 1997, lk I-1503, punktid 30 ja 31).
- 89 Seetõttu on asjakohane arutada, mil määral saab komisjonilt hagejale 15. mail 1997. aastal saadetud kirja käsitleda teatisena määruse nr 99/63 artikli 6 tähenduses.
- 90 Seoses sellega märgib Esimese Astme Kohus, et 15. mai 1997. aasta kiri, milles on selgelt viidatud määruse nr 99/63 artiklile 6, vastab kõigile selles artiklis sätestatud vorminõuetele. Kaebuses esitatud vastuväidete kokkuvõtte põhjal teavitab ta kaebuse esitajat põhjustest, miks kaebus tagasi lükatakse, ning võimaldab talle tähtaja – käesoleval juhul kaks kuud – mille jooksul tuleb esitada kirjalikult täiendavad märkused.

- 91 Sellegipoollest väidab hageja, et 15. mai 1997. aasta kirja ei saa käsitleda seisukoha määratlemisena, millega saaks lugeda komisjoni tegevusetuse lõppenuks, kuna selles esitatud põhjendused on äärmiselt ebapiisavad ning kiri saabus hilinenult.
- 92 Seda argumenti ei saa aktsepteerida. Komisjon esitab oma 15. mai 1997. aasta kirjas kaks põhjust, mille põhjal ta sai teha järelduse, et ta ei saa toetada hageja kaebust, milles väidetakse asutamislepingu artikli 85 rikkumist, mis on üksnes osa hagist, mida kohtu hinnangu käesolev osa käsitleb. Esiteks märgib komisjon, et kuna kaks ettevõtjat, France 2 ja France 3, kuuluvad samasse kontserni ja neid juhib sama juhatuse esimees, mis tähendab ühtset juhtimist, neil ei ole tegelikku iseseisvust turul, vaid nad moodustavad ühe majandusüksuse, seega ei saa nende väidetavat kokkumängu käsitleda kohtupraktika kohaselt (Euroopa Kohtu 14. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-73/95 P: Viho vs. komisjon, EKL 1996, lk I-5457) asutamislepingu artikliga 85 vastuolus olevana. Teiseks asub komisjon seisukohale, et kaebuse tagasilükkamise tingimused piisava ühenduse huvi puudumise tõttu on käesoleva juhul täidetud, arvestades, et „küsimus ei avalda märkimisväärset mõju ühendusesisesele kaubandusele”.
- 93 Hageja väidab, et isegi kui oleks sellega tegemist, et 15. mai 1997. aasta kirjas esitatud põhjendused on napid ja vaidlustatavad, on selline nõue mitteasjakohane küsimuse puhul, kas komisjon on määratlenud oma seisukoha asutamislepingu artikli 175 tähenduses.
- 94 15. mai 1997. aasta kiri tuleb seega liigitada teatiseks määruse nr 99/63 artikli 6 tähenduses, mis lõpetas komisjoni poolse tegevusetuse.
- 95 Sellest järeldub, et ei pea tegema otsust tegevusetushagi kohta, kuivõrd soovitakse kinnitust, et komisjon on õigusvastaselt jätnud tegutsemata asutamislepingu artikli 85 kohaselt.

Väidetav asutamislepingu artikli 90 kohaselt tegutsemata jätmine

– Poolte väited ja argumendid

- 96 Hageja väidab, et komisjoni 15. mai 1997. aasta kiri, milles teavitatakse hagejat tema kavatsusest mitte algatada menetlust asutamislepingu artikli 90 alusel, on napp seoses sellega, et see ei anna alust ning on üsna ebapiisav, et kaebuse esitaja saaks kasulikke märkusi esitada. Hageja teeb järelduse, et komisjoni 15. mai 1997. aasta kiri ei tähendanud komisjoni tegevusetuse lõpetamist, kuna seda ei saa vaadelda kehtiva seisukoha määratlemisena.
- 97 Komisjon väidab, et 15. mai 1997. aasta kiri on nii ulatuslik, et see sisaldab asjaolude analüüsi seoses asutamislepingu artikliga 90, isegi kuigi see säte ei anna seoses sellega hagejale õigusi.
- 98 Menetlusse astuja väidab, et komisjoni seisukoha määratlemine 15. mai 1997. aasta kirjas asutamislepingu artikli 90 kohaldatavuse kohta muudab tegevusetushagi igal juhul otstarbetuks.

– Esimese Astme Kohtu hinnang

- 99 Asjakohane on uurida, mil määral on komisjoni 15. mai 1997. aasta kiri seisukoha määratlemine asutamislepingu artikli 175 teise lõigu tähenduses, mis lõpetaks komisjoni tegevusetuse ja muudaks tegevusetushagi otstarbetuks, kuivõrd see on seotud sellega, et komisjon jättis väidetavalt tegutsemata asutamislepingu artikli 90 kohaselt.
- 100 Esimese Astme Kohus märgib, et oma 15. mai 1997. aasta kirjas komisjon nii teavitas hagejat, et olles kaalunud tema väidete sisu asutamislepingu artikli 90 põhjal, ei saa ta teha järeldust, et kaebuse aluseks olevad asjaolud on rikkumine, ning esitas põhjused, miks ta ei kavatse algatada menetlust asutamislepingu artikli 90 alusel.
- 101 Seega on selge nii selle kirja sisust kui ka selle koostamise kontekstist, et kui komisjon adresseeris hagejale 15. mai 1997. aasta kirja, siis ta asus seisukohale, et tema hangitud teave ei õigustanud kaebuse selle osa toetamist, milles väidetakse asutamislepingu 90 rikkumist.
- 102 Lisaks sellele, nagu on märgitud eespool, on väide, et põhjendused on valed ja ebapiisavad, mitteasjakohane küsimuse puhul, kas komisjon on määratlenud oma seisukoha asutamislepingu artikli 175 tähenduses.
- 103 Järelikult adresseerides kaebuse esitajale 15. mai 1997. aasta kirja, määratles komisjon oma seisukoha asutamislepingu artikli 175 teise lõigu tähenduses ning enam ei ole vaja teha otsust tegevusetuse tuvastamise nõude kohta, kuivõrd soovitakse kinnitust, et komisjon jättis õigusvastaselt tegutsemata asutamislepingu artikli 90 kohaselt.

Teise võimalusena esitatud tühistamisnõue

- 104 Hageja väidab teise võimalusena, et kuivõrd komisjoni 11. detsembri 1995. aasta kiri on otsus lükata tagasi 10. märtsi 1993. aasta kaebus, peaks Esimese Astme Kohus tunnistama selle otsuse õigusvastaseks, kuna ta ei arva, et asutamislepingu artikleid 85, 90 ja 92 on rikutud. Kuigi tema repliigis kinnitatakse, et komisjon järeldas, et 11. detsembri 1995. aasta kiri ei ole seisukoha määratlemine asutamislepingu artikli 175 tähenduses, märkis hageja siiski, et kui Esimese Astme Kohus asub vastupidisele seisukohale, siis ta soovib esitada üksnes teise võimalusena esitatud tühistamisnõude.
- 105 Nagu on selge nii poolte vastavatest arvamustest ja Esimese Astme Kohtu järeldustest seoses tegevusetusega, on 11. detsembri 1995. aasta kiri üksnes teavitav ega sisalda komisjoni seisukohta juhtumi oluliste omaduste kohta.
- 106 Arvestades, et see oli tervikuna esitatud teise võimalusena, ei ole seetõttu vaja teha otsust tühistamise nõude kohta.

Kohtukulud

- 107 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Lisaks võib kodukorra

artikli 87 lõike 6 alusel kohtukulude jaotuse otsustada kohus, kui kohtuasja kohta ei võeta vastu kohtuotsust.

- 108 Käesoleval juhul on komisjon kohtuvaidluse peamiselt kaotanud. Ta ei ole tegutsenud märgukirja põhjal asutamislepingu artiklis 175 sätestatud ajavahemiku jooksul ning kuni 15. maini 1997, see tähendab kuni käesoleva hagi esitamiseni ei teatanud ta hagejale oma seisukoha määratlemisest 10. märtsi 1993. aasta kaebuse selle osa kohta, milles väideti asutamislepingu artiklite 85 ja 90 rikkumist.
- 109 Eeltoodust tuleneb, et kohtuasja asjaolusid arvestades on asjakohane mõista komisjonilt välja tema enda kohtukulud ning hageja kohtukulud, välja arvatud hageja kantud kulud seoses Prantsuse Vabariigi menetluse astumisega.
- 110 Kooskõlas kodukorra artikli 87 lõikega 4 peab Prantsuse Vabariik kandma enda kohtukulud ning seoses tema menetluse astumisega hageja poolt kantud kulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (kolmas koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

- 1. Komisjon on rikkunud oma EÜ asutamislepingust tulenevaid kohustusi, jättes vastu võtmata otsuse seoses Télévision Française 1 SA poolt esitatud kaebuse selle osaga, mis puudutab riigiabi.**
- 2. Ei ole vaja teha otsust väite kohta, et komisjon jättis tegutsemata vastavalt EÜ asutamislepingu artiklitele 85 (nüüd EÜ artikkel 81) ja 90 (nüüd EÜ artikkel 86).**
- 3. Tunnistab hagiavalduse vastuvõetamatuks niivõrd, kuivõrd see puudutab komisjoni tegutsemata jätmist asutamislepingu artikli 86 (nüüd EÜ artikkel 82) alusel.**
- 4. Ei ole vajadust teha otsust teise võimalusena esitatud tühistamisnõude kohta.**
- 5. Mõistab komisjonilt välja tema enda kohtukulud koos hageja poolt kantud kuludega, välja arvatud hageja poolt seoses Prantsuse Vabariigi menetluse astumisega kantud kulud.**
- 6. Mõistab Prantsuse Vabariigilt välja tema kohtukulud ning seoses tema menetluse astumisega hageja poolt kantud kulud.**

Jaeger

Lenaerts

Tiili

Azizi

Mengozi

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. juunil 1999. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

H. Jung

M. Jaeger